

Advies Archeologische Monumentenzorg 2021-nr. 178

Beoordeling van een archeologisch rapport

Bevoegd gezag: Gemeente Gemert-Bakel
Postbus 10.000
5420 DA Gemert

Datum: 25-6-2021

Locatie: De Roessel, Bakel, gemeente Gemert-Bakel

Project: *Archeologisch bureauonderzoek en verkennend Booronderzoek De Roessel te Bakel* (= Econsultancy rapport 15626.001), auteurs: [REDACTED] concept 24-6-2021

Van: Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)
Wal 28, Postbus 8035, 5601KA Eindhoven
[REDACTED]
E-mail: [REDACTED]
[REDACTED]

Inleiding

Econsultancy heeft een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen uitgevoerd in het plangebied De Roessel te Bakel. De aanleiding voor het onderzoek is het voornemen in het plangebied vijftien woningen te realiseren. Verder zal een toegangsweg met parkeervakken worden aangelegd. Uitgaande van het huidige planontwerp zal een oppervlakte van ca. 951 m² bebouwd worden. Er wordt uitgegaan van een maximale verstoringsdiepte van 1 meter onder het maaiveld. De geplande werkzaamheden kunnen tot gevolg hebben dat eventueel aanwezige archeologische waarden worden verstoord.

Het doel van het bureauonderzoek was het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting, terwijl het inventariserende veldonderzoek als oogmerk had de gespecificeerde archeologische verwachting aan te vullen en te toetsen door middel van boringen. Op basis van de uitkomsten kan de gemeente in beginsel een beslissing nemen over de behoudenwaardigheid van archeologische resten binnen het plangebied en eventueel overgaan tot maatregelen voor behoud *in situ* of het veiligstellen van de archeologische informatie door middel van vervolgonderzoek.

Samenvatting van het rapport

Onderzoekskader RO: Bestemmingsplanwijziging
Grootte plangebied: Circa 9.600 m ²
Onderzoekperiode: mei 2021
Opdrachtgever: Bots Bouwgroep
Opdrachtnemer: Econsultancy

Het plangebied bevindt zich binnen een gebied waar voornamelijk afzettingen van de Formatie van Bortel aan het oppervlak worden aangetroffen. Het plangebied bevindt zich op de westelijke rand van de Peelhorst, op circa 1 kilometer ten westen van de peelrandbreuk. Landschappelijk gezien ligt het plangebied in een zone met dekzandafzettingen op leem (laagpakket van Wierde, behorend tot de formatie van Bortel). Volgens de geomorfologische kaart ligt het plangebied binnen een gebied met

dekzandwelingen. Direct ten noorden is een gebied met landduinen aanwezig en circa 100 meter ten zuiden ligt een dalvormige laagte. Volgens de Bodemkaart liggen daarop hoge zwarte enkeerdgronden (noordwestelijke deel) en lage enkeerdgronden (zuidoostelijke deel). Op de AHN ligt het plangebied op de overgang van een hoger gelegen deel in het noorden naar een lager gelegen beekdal in het zuiden. De maaiveldhoogtes binnen het plangebied variëren van 22,6 meter +NAP in de noordwestelijke hoek naar 22,1 meter +NAP in de zuidoostelijke hoek.

Volgens de beleidskaart van de gemeente Gemert – Bakel ligt het grootste deel van het plangebied in een zone met een hoge archeologische verwachting. De zuidwestelijke hoek van het plangebied is vrijgegeven na eerder archeologisch onderzoek en heeft daarom geen archeologische verwachting meer.

De resultaten van de onderzoeken, die rondom het plangebied zijn uitgevoerd, en de bekende vondstmeldingen laten zien dat in de omgeving van het plangebied archeologische sporen uit de periode Mesolithicum- Bronstijd, Romeinse Tijd, Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd kunnen worden aangetroffen. Bij archeologisch onderzoek in de directe omgeving van het plangebied bleek dat de in 1985 uitgevoerde ruilverkaveling zijn sporen nagelaten heeft in de vorm van sporen van ontgroning en leemwinning.

Op basis van het beschikbare gedetailleerde historische kaartmateriaal blijkt dat het plangebied net ten zuiden van de weg van Bakel naar Venray, de voorloper van de huidige De Roessel, gelegen is. Aan het begin van de 19e eeuw was in de noordoostelijke hoek van het plangebied bebouwing aanwezig. De rest van het plangebied was in gebruik als bouwland. Op circa 100-140 meter ten zuiden van het plangebied liep een beek. Aan het eind van de 19e eeuw is de bebouwing vervangen door één gebouw. In de rest van het plangebied en in de directe omgeving is geen verandering zichtbaar. Vanaf 1937 is het gehele plangebied onbebouwd en in gebruik als bouwland en weiland. Wel lagen mogelijk bijgebouwen van de woning aan De Roessel 6 binnen het plangebied.

Volgens de opgestelde gespecificeerde archeologische verwachting heeft het plangebied een hoge archeologische verwachting voor alle periodes vanaf het (Laat-)Paleolithicum tot en met de Late-Middeleeuwen. Voor de Nieuwe tijd heeft het noordoostelijke deel een hoge verwachting voor het aantreffen van sporen gerelateerd aan bewoning, terwijl de rest van het plangebied een hoge verwachting heeft voor sporen gerelateerd aan agrarisch gebruik.

De bovenstaande verwachting is getoetst door middel van vijf edelmanboringen (diameter 7 cm) die verspreid binnen het plangebied tot een maximale diepte van 1,3 meter - mv zijn gezet. Het opgeboorde sediment is handmatig verbrokken en versneden en aldus onderzocht op het voorkomen van archeologische indicatoren.

Uit de resultaten van het inventariserend veldonderzoek (IVO, verkennende fase) blijkt dat de ondergrond binnen het plangebied tot 75-100 centimeter onder het maaiveld is verstoord. Bij een van de boringen was een duidelijke verploegde overgangslaag zichtbaar tussen de C-horizont en de bovenliggende laag. De aanwezigheid van deze overgangslaag duidt erop dat de top van de C-horizont is verstoord. Daarnaast tonen de boringen aan dat het hier gaat om een nat gebied. Bij alle boringen was de C-horizont zwak tot matig gleyhoudend en in enkele boringen had de C-horizont een gereduceerde kleur. De aanwezigheid van gley en de gereduceerde kleur zijn een indicatie voor een nat gebied met een hoge grondwaterstand.

Vanwege de bewoning op historische kaarten in de noordoostelijke hoek van het plangebied, die mogelijk teruggaat tot de Late Middeleeuwen, adviseert Econsultancy de dubbelbestemming archeologie te behouden. De rest van het plangebied kan op basis van de aangetroffen verstoringen en de aanwijzingen dat het plangebied in het verleden een nat gebied was en daardoor minder geschikt voor bewoning, archeologisch vrijgegeven worden.

Beoordeling

Het rapport is goed leesbaar. Het kaartmateriaal is van goede kwaliteit.

We kunnen ons vinden in het advies om in een deel van het plangebied de dubbelbestemming archeologie te behouden en de rest van het plangebied vrij te geven wat betreft archeologie. Wel adviseren wij het gebied, waarin de dubbelbestemming wordt behouden, ruimer af te bakenen. In het huidige voorstel, valt het erf van de historische bebouwing buiten het geselecteerde gebied.

De eerder gemaakte opmerkingen zijn goed verwerkt.

Selectieadvies

Het onderzoek heeft aangetoond dat het plangebied langs de historische weg van Bakel naar Venray gelegen heeft. Deze weg gaat mogelijk terug tot de prehistorie. Op historische kaarten is de bewoning langs de weg vanaf de 18de eeuw te volgen. Op deze kaarten is bewoning ingetekend in het oostelijke deel van het plangebied. Hier is de kans op het aantreffen van resten van historische bebouwing groot. Omdat de bewoning langs de weg niet statisch was, moet ook in het westelijke deel van het plangebied rekening gehouden worden met resten van bewoning. De kans op versterking lijkt hier wel groter.

Minuutplan begin 19de eeuw met de historische bewoning langs de weg. Aangezien de historische bewoning niet statisch was moet ook rekening gehouden worden met historische bewoning aan de westzijde van het plangebied.

Omdat volgens het huidige stedenbouwkundige plan (30-04-2021) in het oostelijke deel van het plangebied geen bebouwing zal komen, kunnen de eventueel aanwezige archeologische resten in situ behouden blijven. Wij adviseren in het gebied binnen het rode vierkant de dubbelbestemming archeologie te behouden. Mocht dit gebied in de toekomst alsnog bebouwd worden, dan is een archeologisch vervolgonderzoek nodig.

De rest van het plangebied kan worden vrijgegeven wat betreft archeologie.

Omdat de aanwezigheid van archeologische resten nooit geheel kunnen worden uitgesloten op basis van het uitgevoerde onderzoek, blijft de meldingsplicht ten aanzien van archeologische vondsten conform de Erfgoedwet gelden. Dit betekent dat, indien er tijdens toekomstige grondwerkzaamheden toch onverwacht archeologische vondsten en structuren worden aangetroffen, men dit zo spoedig mogelijk bij de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en de gemeente Gemert-Bakel dient te melden (Erfgoedwet 2016, artikel 5.10 en 5.11).